

's-Hertogenbosch Buitendijk 2-3

Kadastraal : 's-Hertogenbosch, I-2089	Bouwjaar : XIXd
Eigenaar : P.J. Verkuijlen	Architect :
Huidige functie : bedrijfshal	Oorspr. functie : metaal en ijzergieterij
Verbouwingen : midden en eind twintigste eeuw	
Archief : Gemeente 's-Hertogenbosch, afdeling BAM	

Beschrijving

Algemeen:

De voormalige metaal en ijzergieterij is gesitueerd aan het water van de Zuid Willemsvaart aan de noordoostelijke zijde van de binnenstad. De wijk waarin het gebouw zich bevindt, staat op een groot terrein dat in het laatste kwart van de 19de eeuw, na de slechting van de vesting, is opgehoogd. Het bouwblok waarin de panden staan wordt ingesloten door de straten Buitendijk, Buitendijkstraat, Havendwarsstraat en Havendijk. Het complex bestaat uit een fabriekshal met een gekoppeld bouwdeel dat vermoedelijk heeft dienst gedaan als ketelhuis.

De grote hal bestaat uit twee delen, in 1 fase opgetrokken. Het rechterdeel is rechthoekig en heeft een met oranje rode Muldenpannen gedekt dak dat bestaat uit elf daken waarvan de voorste en achterste zadeldaken de rest is als zaagdak uitgevoerd. Het linker, hogere bouwdeel bestaat uit twee flauw hellende delen met een hoger middendeel dat bij de kopgevels een rechthoekige opbouw met twee flauw hellend dakvlakken heeft. Tussen deze delen een sterk hellend zadeldak. Het hogere middendeel is opgetrokken uit baksteen en met damwandplaten afgewerkt.

- Rechterdeel

Voorgevel:

De in kruisverband opgetrokken gevel heeft een bakstenen plint, zes gevelopeningen; drie stalen vensters en twee dicht getimmerde vensters boven de dubbele deur. Op de gevelsteen naast de dubbele deur is met moeite het jaartal 1881 of 1887 af te lezen. De gevel heeft drie sierankers van de balklaag het vierde ontbreekt, de uitkragende kop- en strekkenlaag en zaagtand met een geprofileerde bakgoot markeren de beëindiging van de gevel.

De gevelopeningen zijn in drie vensterassen verdeeld. De linker as heeft een oorspronkelijk twaalf ruits stalen venster onder een steens seg-

mentboog. Boven en onder het venster zijn twee verdiepte vlakken aangebracht waarin bakstenen consoles zijn verwerkt die de rollagen dragen. Onder het venster heeft het vlak aan de onderzijde eveneens een rollaag. Boven het bovenste vlak zijn de contouren van een dichtgemetseld venster en deels vernieuwde dakvoet herkenbaar.

De tweede as heeft een dubbele deur onder een stalen latei met verticaal en horizontaal aangebrachte stenen en een anderhalfsteens segmentboog. De oorspronkelijke deur is opgehangen aan scharnierpunten ter hoogte van witte duimblokken. Aan de onderzijde heeft de deur een rollaag. Boven de boog is een verdiept vlak als in de eerste as aanwezig. De twee gevelopeningen zijn afgedekt met steens segmentbogen. De derde as heeft nog de twee segmentbogen van de oorspronkelijke vensters en twee rollagen

Overzichtsfoto van het complex.

van de verdiepte vlakken als in de eerste as. Naast herstellingen aan de dagkant en het wijzigen van het verdiepte vlak is onder de segmentboog een kleiner zesruits venster aangebracht.

Her oorspronkelijk verdiepte vlak is eveneens een zesruits venster aangebracht. De bovenste gevelopeningen zijn dichtgemetseld.

- Linkerdeel

Voorgevel:

De in kruisverband opgetrokken gevel met een hoger middendeel heeft een bakstenen plint en een dubbele deur op de begane grond. Boven de dubbele deur bevinden zich vier stalen vensters de middelste onder een grote steens segmentboog en daaronder twee kleinere. De buitenste, lagere vensters hebben ieder een steens segmentboog.

In de buitenste delen van de gevel bevinden zich twee hoge stalen vensters die langer zijn dan de andere en waarvan het onderste venster is dichtgemetseld. De vensters hebben als de middelste twee dubbele ontlastingsbogen, alle vensters zijn voorzien van bakstenen raamdorpels. De gevel wordt beëindigd door een bakgoot op klossen.

Linkerzijgevel:

De in kruisverband opgetrokken gevel is elf traveeën breed, de vlakken zijn door steunberen van elkaar gescheiden. Vanaf de voorgevel is de eerste travee voorzien van vier stalen vensters, de overige drie, het middelste venster is hoger dan de flankerende. De eerste twee traveeën hebben kortere vensters vanwege een ouder reeds gesloopt gebouw waar de hal in het verleden tegenaan is gebouwd. De zesde travee is niet voorzien van vensters. De vensters bevinden zich in het bovenste gedeelte van de gevel, het overige deel is door aanwezige bebouwing niet zichtbaar. De vensters hebben twee of drie ruiten waarvan een aantal met klapramen en

Voorgevel, waterzijde

bakstenen raamdorpelstenen.

De gevel is beëindigd met een bakgoot op klossen.

Gevel tussen de twee daken:

Deze gevel is op begane grond niet aanwezig maar vormt vanaf enkele meters boven de vloer de scheiding tussen de twee delen. Aan de buitenzijde sluit de gevel aan op het zaagdak en is daar blind.

Rechterzijgevel:

Door belendende bebouwing gedeeltelijk zichtbaar. Het zichtbare is in kruisverband gemetseld en voorzien van enkele dichtgemetselde gevelopeningen.

Ter hoogte van de goten van de kopgevels springt de gevel in, tegen de kopse einden van het zaagdak zijn blinde muren geplaatst.

Achtergevel:

De in kruisverband gemetselde gevel beslaat de twee delen met duidelijke onderlingen verschillen zoals bij de voorgevel.

Het lagere deel heeft twee maal drie stalen vensters (het middelste hoger dan de flankerende twee) voorzien van bakstenen raamdorpels en drie steens segmentbogen onder een grotere steens segmentboog. De vensters hebben drie delen waarvan het onderste is dichtgemetseld. De gevel is beëindigd met een uitkragende dubbele bloktand waarop de bakgoot is geplaatst.

De achtergevel.

Het andere deel heeft twee stalen deuren en zeven hoge stalen vensters onder een drie maal één steens segmentboog. Het onderste gedeelte van de zes vlakken van de vensters zijn dicht-gemetseld. Met uitzondering van een gedeelte onder het middelste venster is het metselwerk inclusief dagkanten aan het einde van de 20ste eeuw vernieuwd, de bakstenen raamdorpels zijn eveneens vervangen.

Net als de voorgevel is de gevel beëindigd met een bakgoot op klossen.

Interieur:

De open hal heeft stenen tegen de linkerzijmuur ten behoeve van een verdwenen vloer aan de andere kant opgevangen door de stalen constructie onder de tussenmuur van beide loods-delen.

Kapconstructie:

De kap van het linkerdeel bestaat uit tien grenen hangspanten geplaatst op uitkragende consoles. De kap van het andere gedeelte bestaat uit twee zadeldaken met bijbehorende spanten, de overige negen zaagdaken hebben een grenen zaagdakconstructie die in eerste instantie in de lengterichting en vervolgens in de breedte van het gebouw is opgevangen.

Ketelhuis

Het eenlaags ketelhuis, dat tegen de fabriekshal is aangebouwd, heeft een rechthoekig grondplan en is voorzien van een zadeldak. Dit dak is deels gedekt met pannen en deels met bitumineuze materiaal. Het bouwdeel gaat grotendeels schuil achter muurwerk en omliggende gebouwen. Het interieur van het ketelhuis is niet zichtbaar.

Redengevende omschrijving

Het gebouw heeft een hoge monumentale waarde vanwege de relatieve gaafheid van de bouwmassa, kapconstructies, en als onderdeel van het geheel van gebouwen. Het gebouw heeft hoge stedenbouwkundige waarde vanwege de situering en cultuurhistorische waarde als onderdeel van de negentiende-eeuwse expansie van de stad, net na het opheffen van de vesting en tijdens de periode van industrialisatie.

Datum verkenning:	20 augustus 2004
Fotografie:	M. Bimmel
Veldwerk:	M. Bimmel
Tekst rapportage:	M. Bimmel

